CZĘŚĆ 2

Na wszelki wypadek

Przewodnik

Jak przygotować dokument - i co zrobić, gdy będzie potrzebny

WYDANIE: POLAK MIESZKAJĄCY W WIELKIEJ BRYTANII

Ten dokument nigdy nie prosi o hasła, PIN-y ani kody. Zapisujesz tylko, GDZIE są przechowywane.

Jak korzystać

1 Wypełnij formularz

Nie musisz zrobić wszystkiego naraz. Zacznij od strony „Zacznij tutaj”, potem uzupełniaj po jednej sekcji. Pole puste jest lepsze niż zgadywanie.

2 Nie wpisuj sekretów

Hasła, PIN-y i frazy odzyskiwania nigdy nie trafiają do dokumentu. Zapisz je osobno - w zaklejonej kopercie, sejfie lub menedżerze haseł - a tutaj tylko, gdzie są.

3 Wydrukuj i odłóż

Włóż wydruk do teczki razem z najważniejszymi dokumentami. Przegródki ułożone jak sekcje formularza bardzo pomagają.

4 Powiedz dwóm osobom

Dokument pomoże tylko wtedy, gdy ktoś wie, że istnieje i gdzie leży.

5 Przeglądaj raz w roku

I po każdej dużej zmianie: ślub, dziecko, przeprowadzka, nowa praca, nowy bank. Zapisz datę w historii przeglądów.

Do osoby, która to czyta

Jeśli czytasz ten przewodnik, bo coś się stało - przykro mi, że musisz przez to przechodzić.

Nie musisz załatwić wszystkiego dzisiaj. Większość spraw może poczekać kilka dni, a niektóre nawet kilka miesięcy.

Zacznij od strony „Zacznij tutaj” w formularzu. Jest tam to, co pilne: kto potrzebuje opieki i do kogo zadzwonić.

Na końcu tego przewodnika są listy kontrolne - krok po kroku, co zrobić, jeśli jestem w szpitalu, i co zrobić po śmierci. Odhaczaj, co już za Tobą.

Poproś o pomoc. Osoby wpisane w formularzu wiedzą, że mogą do nich zadzwonić.

Podpis

Spis treści

01 Zacznij tutaj 5
02 O tym dokumencie 5
03 Dane osobowe i dokumenty tożsamości 6
04 Ważne kontakty 7
05 Zdrowie 7
06 Dzieci 8
07 Sprawy prawne 10
08 Rachunki bankowe 11
09 Oszczędności i inwestycje 12
10 Emerytura 12
11 Ubezpieczenia 13
12 Zobowiązania i długi 14
13 Stałe płatności i subskrypcje 14
14 Praca, dochody i podatki 15
15 Firma 16
16 Dom i gospodarstwo 16
17 Nieruchomości 17
18 Pojazdy 17
19 Życie cyfrowe 18
20 Kryptowaluty 18
21 Zwierzęta 19
22 Gdzie są dokumenty 19
23 Moje życzenia 20

Listy kontrolne 21
Przydatne strony 24
Notatki 26

SEKCJA 01

Zacznij tutaj

DLACZEGO TO WAŻNE

> W kryzysie nikt nie czyta 30 stron. Ta jedna strona ma wystarczyć na pierwszą dobę.

WSKAZÓWKI

- Wpisz osoby, które odbiorą telefon o każdej porze - nie tylko najbliższą rodzinę.
- Uzupełnij tę stronę na końcu, gdy reszta dokumentu jest już gotowa.

SEKCJA 02

O tym dokumencie

DLACZEGO TO WAŻNE

> Dokument, o którym nikt nie wie, nie pomoże. Równie ważne jest, by był aktualny.

WSKAZÓWKI

- Przeglądaj dokument raz w roku, np. w urodziny lub w styczniu, oraz po każdej dużej zmianie: ślub, dziecko, przeprowadzka, nowa praca, nowy bank.
- Powiedz co najmniej dwóm zaufanym osobom, gdzie leży oryginał.
- Nie przechowuj jedynej kopii w miejscu, do którego nikt poza Tobą nie ma dostępu (np. skrytka bankowa tylko na Twoje nazwisko).

SEKCJA 03

03

Dane osobowe i dokumenty tożsamości

DLACZEGO TO WAŻNE

> Te numery są potrzebne w prawie każdym urzędzie, banku i u ubezpieczyciela - po śmierci i w chorobie.

WSKAZÓWKI

UK Numer NI znajdziesz na odcinku wypłaty (payslip), P60 lub w aplikacji HMRC.

PL Zapisz tylko, gdzie leży dowód i paszport - numerów dokumentów nie trzeba przepisywać.

PL·UK Status EUSS jest dziś wyłącznie cyfrowy (eVisa). Bliscy nie wygenerują share code bez dostępu do Twojego konta UKVI - zapisz, gdzie są dane logowania.

PL·UK Jeśli brałeś/aś ślub lub dzieci urodziły się w UK, polskie urzędy i banki będą wymagać transkrypcji aktów do polskich ksiąg. Warto zrobić ją zawczasu.

SEKCJA 04

Ważne kontakty

DLACZEGO TO WAŻNE

> Twoi bliscy prawdopodobnie nie znają Twojego księgowego ani sąsiada, który ma klucz.

WSKAZÓWKI

- Zapytaj osobę, zanim wpiszesz ją jako wykonawcę testamentu lub opiekuna - i powiedz jej, gdzie jest ten dokument.

PL·UK Przy rodzinie w Polsce zapisz, kto mówi po angielsku - pomoże w kontaktach z brytyjskimi urzędami.

SEKCJA 05

Zdrowie

DLACZEGO TO WAŻNE

> W szpitalu liczą się minuty. Lista leków i alergii może uratować życie, a jasne życzenia oszczędzają rodzinie trudnych decyzji.

WSKAZÓWKI

UK Numer NHS znajdziesz w aplikacji NHS App lub w liście od przychodni.

UK W Anglii, Walii, Szkocji i Irlandii Płn. obowiązuje zgoda domniemana na dawstwo - jeśli masz inne zdanie, zapisz je w NHS Organ Donor Register i powiedz rodzinie.

PL W Polsce obowiązuje zgoda domniemana. Sprzeciw wpisuje się do Centralnego Rejestru Sprzeciwów. Lekarze pytają też rodzinę o Twoją wolę - powiedz im, czego chcesz.

PL W IKP (pacjent.gov.pl) możesz upoważnić bliskich do informacji o stanie zdrowia i do dokumentacji medycznej.

UK Bez Health & Welfare LPA rodzina nie ma prawa podejmować za Ciebie decyzji medycznych.

SEKCJA 06

Dzieci

DLACZEGO TO WAŻNE

> Osoba, która nagle zajmie się Twoimi dziećmi, musi wiedzieć nie tylko, gdzie jest paszport, ale też jak dziecko zasypia i czego się boi.

WSKAZÓWKI

UK W Anglii i Walii opiekuna prawnego wskazuje się w testamencie. Bez testamentu decyduje sąd.

PL Sąd opiekuńczy co do zasady ustanawia opiekunem osobę wskazaną przez rodzica - w testamencie lub w podpisanym piśmie.

PL·UK Jeśli dziecko urodziło się w UK, do PESEL i polskiego paszportu potrzebna jest transkrypcja aktu urodzenia.

PL·UK Zapisz, czy chcesz, by dziecko dalej mówiło po polsku i utrzymywało kontakt z rodziną w Polsce.

- Szkoła odda dziecko tylko osobie upoważnionej - dopisz opiekunów awaryjnych do listy w szkole już teraz.

UK Plan wychowawczy (parenting plan) spisany z drugim rodzicem nie jest wiążący, ale pomaga uniknąć sądu. Przed wnioskiem do sądu rodzinnego w Anglii i Walii zwykle trzeba odbyć spotkanie informacyjne z mediatorem (MIAM).

UK Na wyjazd z dzieckiem za granicę potrzebna jest zgoda wszystkich osób z parental responsibility albo sądu. Bez niej wyjazd może zostać uznany za uprowadzenie dziecka.

UK Jeśli umrzesz, drugi rodzic z parental responsibility zwykle przejmuje opiekę - opiekun z testamentu działa dopiero, gdy nie ma takiego rodzica (poza wyjątkami, np. gdy dziecko mieszkało z Tobą na mocy postanowienia sądu).

PL Przy rozwodzie sąd bierze pod uwagę porozumienie rodziców o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i kontaktach (plan wychowawczy). Warto przygotować je z mediatorem.

PL Wydanie paszportu dziecku wymaga zgody obojga rodziców z władzą rodzicielską albo postanowienia sądu.

PL Jeśli alimenty nie są płacone, a egzekucja komornicza jest bezskuteczna, można starać się o świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego.

PL·UK Przeprowadzka z dzieckiem do Polski (lub z Polski do UK) bez zgody drugiego rodzica albo sądu może zostać uznana za uprowadzenie w rozumieniu Konwencji haskiej.

- Trzymaj kopie wszystkich ustaleń w jednym miejscu i zapisz w formularzu, gdzie są - opiekun awaryjny też będzie ich potrzebował.

SEKCJA 07

07

Sprawy prawne

DLACZEGO TO WAŻNE

> Bez testamentu majątek dzieli się według ustawy - często inaczej, niż byś chciał/a.

WSKAZÓWKI

UK Partner, z którym nie masz ślubu ani związku partnerskiego, nie dziedziczy po Tobie z ustawy - niezależnie od tego, jak długo jesteście razem.

PL Partner w związku nieformalnym nie dziedziczy z ustawy. Jeśli chcesz go zabezpieczyć, potrzebny jest testament.

UK Ślub w UK unieważnia wcześniejszy testament (w Anglii i Walii). Po ślubie napisz nowy.

UK LPA musi być zarejestrowane w Office of the Public Guardian, zanim będzie potrzebne - rejestracja trwa kilka miesięcy.

PL Testament notarialny jest trudniejszy do podważenia i nie zaginie - oryginał zostaje u notariusza.

PL·UK Masz majątek w obu krajach? Porozmawiaj z prawnikiem o wyborze prawa właściwego w testamencie. Polska stosuje unijne rozporządzenie spadkowe, Wielka Brytania - nie.

SEKCJA 08

Rachunki bankowe

DLACZEGO TO WAŻNE

> Rodzina często nie wie, w jakich bankach masz konta - a pieniądze na niezgłoszonych kontach mogą przepaść na lata.

WSKAZÓWKI

- Wystarczą ostatnie 4 cyfry numeru konta. Nie wpisuj pełnych numerów kart ani PIN-ów.

PL Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci pozwala wypłacić wskazanym osobom pieniądze z konta bez czekania na spadek (do ustawowego limitu). Ustawisz ją w aplikacji lub oddziale banku.

PL Bank może pokryć z konta zmarłego koszty pogrzebu - wystarczy przedstawić rachunki.

UK Konto wspólne (joint account) zwykle przechodzi automatycznie na drugiego właściciela. Konto tylko na Ciebie zostanie zamrożone do czasu probate.

UK Rodzina może powiadomić wiele banków naraz przez Death Notification Service.

SEKCJA 09

09

Oszczędności i inwestycje

DLACZEGO TO WAŻNE

> Oszczędności rozproszone po wielu instytucjach łatwo przeoczyć.

WSKAZÓWKI

UK Zapomniane konta i Premium Bonds można odnaleźć przez My Lost Account i NS&I.

PL Obligacje skarbowe są rejestrowane w PKO BP / Biurze Maklerskim PKO - zapisz, jeśli je masz.

SEKCJA 10

Emerytura

DLACZEGO TO WAŻNE

> Część emerytury może trafić do bliskich - ale tylko, jeśli ktoś o niej wie i złoży wniosek.

WSKAZÓWKI

UK Złóż 'expression of wish' u każdego dostawcy emerytury. To on decyduje, komu wypłacić środki, a formularz wskazuje mu Twoją wolę.

UK Zgubioną emeryturę pracowniczą można znaleźć przez Pension Tracing Service na gov.uk.

PL W OFE, PPK, IKE i IKZE możesz wskazać osoby uprawnione. Bez wskazania środki wchodzą do spadku.

PL·UK Okresy pracy w Polsce i UK sumują się przy emeryturze. Zapisz lata pracy w obu krajach.

SEKCJA 11

Ubezpieczenia

DLACZEGO TO WAŻNE

> Ubezpieczenia grupowe w pracy są często zapomniane - a bywają warte kilkukrotność rocznej pensji.

WSKAZÓWKI

UK Polisa na życie 'in trust' wypłacana jest szybko, bez czekania na probate, i zwykle nie wchodzi do podatku spadkowego.

PL Sprawdź i zaktualizuj uposażonych w każdej polisie - zwłaszcza po ślubie, rozwodzie lub narodzinach dziecka.

SEKCJA 12

12

Zobowiązania i długi

DLACZEGO TO WAŻNE

> Bliscy muszą wiedzieć o długach, by podjąć dobrą decyzję o spadku.

WSKAZÓWKI

PL Spadkobiercy mają 6 miesięcy na przyjęcie lub odrzucenie spadku. Jeśli nic nie zrobią, przyjmują go z dobrodziejstwem inwentarza - długi odpowiadają tylko do wartości majątku.

UK Długi spłaca się z majątku. Rodzina nie odpowiada za nie osobiście, chyba że kredyt był wspólny lub ktoś był poręczycielem.

UK Kredyt studencki ze Student Loans Company jest umarzany po śmierci - rodzina wysyła do SLC kopię aktu zgonu.

PL Kredyt studencki z dopłatą państwa jest umarzany w razie śmierci kredytobiorcy - rodzina zgłasza to w banku z aktem zgonu.

SEKCJA 13

Stałe płatności i subskrypcje

DLACZEGO TO WAŻNE

> Subskrypcje płacone kartą działają miesiącami po śmierci, dopóki ktoś ich nie zatrzyma.

WSKAZÓWKI

- Nie anulujcie od razu mojego numeru telefonu - jest potrzebny do kodów SMS przy logowaniu do banku i innych kont.

- Przejrzyj wyciąg z ostatnich 3 miesięcy - tak najłatwiej znaleźć wszystkie subskrypcje.

SEKCJA 14

Praca, dochody i podatki

DLACZEGO TO WAŻNE

> Po śmierci trzeba złożyć ostatnie zeznanie podatkowe i odebrać należne świadczenia.

WSKAZÓWKI

PL Rodzina zmarłego pracownika może mieć prawo do odprawy pośmiertnej od pracodawcy.

UK Zapytaj pracodawcę o ostatnią pensję, niewykorzystany urlop i death-in-service.

SEKCJA 15

15

Firma

DLACZEGO TO WAŻNE

> Firma bez szefa szybko traci klientów, a faktury i podatki nie czekają.

WSKAZÓWKI

PL Przy JDG wskaż zarządcę sukcesyjnego w CEIDG. Bez niego po śmierci wygasa NIP firmy, umowy o pracę i koncesje, a firma praktycznie staje.

UK Sole trader to Ty - firma kończy się razem z Tobą. W Ltd sprawdź, kto ma prawo podpisywać, jeśli jesteś jedynym dyrektorem.

SEKCJA 16

Dom i gospodarstwo

DLACZEGO TO WAŻNE

> Pusty dom to ryzyko: zalanie, włamanie, nieopłacone rachunki.

WSKAZÓWKI

UK Powiadomcie ubezpieczyciela, jeśli dom stoi pusty dłużej niż 30 dni - inaczej polisa może nie działać.

UK Pusty dom po śmierci właściciela jest zwolniony z Council Tax do czasu probate - zgłoście to w urzędzie gminy.

SEKCJA 17

Nieruchomości

DLACZEGO TO WAŻNE

> Nieruchomość to zwykle największa część majątku - i najwięcej formalności.

WSKAZÓWKI

UK Sprawdź, czy dom wspólny jest w 'joint tenancy' (przechodzi automatycznie na drugiego właściciela) czy 'tenants in common' (Twój udział idzie zgodnie z testamentem).

PL Numer księgi wieczystej pozwala każdemu sprawdzić stan prawny nieruchomości na ekw.ms.gov.pl.

SEKCJA 18

Pojazdy

DLACZEGO TO WAŻNE

> Samochód w leasingu lub na kredyt ma swoje zasady - nie zawsze można go po prostu sprzedać.

WSKAZÓWKI

UK Ubezpieczenie przestaje obowiązywać po śmierci ubezpieczonego - nikt nie powinien jeździć autem bez nowej polisy.

PL Polisa OC przechodzi na spadkobierców i obowiązuje do końca okresu.

SEKCJA 19

19

Życie cyfrowe

DLACZEGO TO WAŻNE

> Bez dostępu do telefonu bliscy nie odbiorą kodów SMS i nie wejdą do banku, poczty ani zdjęć.

WSKAZÓWKI

- Zapisz PIN do telefonu na kartce, włóż do zaklejonej koperty i schowaj w teczce z dokumentami. W tym dokumencie zapisz tylko, gdzie jest koperta.
- Menedżery haseł (1Password, Bitwarden) mają funkcję dostępu awaryjnego - zaufana osoba może poprosić o dostęp, a Ty masz czas, by odmówić.
- Apple Legacy Contact i Google Inactive Account Manager ustawisz w kilka minut. Bez nich odzyskanie zdjęć bywa niemożliwe.

SEKCJA 20

Kryptowaluty

DLACZEGO TO WAŻNE

> Kryptowaluty bez frazy odzyskiwania przepadają na zawsze - nie ma banku, który je odda.

WSKAZÓWKI

- Zostaw instrukcję krok po kroku dla osoby nietechnicznej, razem z frazą w zaklejonej kopercie lub w sejfie.
- Środki na giełdzie (np. Binance, Coinbase, Revolut) odzyskuje się przez procedurę spadkową giełdy.

SEKCJA 21

Zwierzęta

DLACZEGO TO WAŻNE

> Zwierzę nie powie, co je, jakie leki bierze ani czego się boi.

WSKAZÓWKI

UK Zaktualizuj dane właściciela w bazie chipów po przejęciu zwierzęcia - w UK to obowiązek prawny dla psów i kotów.

SEKCJA 22

Gdzie są dokumenty

DLACZEGO TO WAŻNE

> Najczęstszy problem rodzin: „wiem, że to gdzieś jest". Jedna lista rozwiązuje go na zawsze.

WSKAZÓWKI

- Trzymaj wszystko w jednej teczce z przegródkami, ułożonej jak ten dokument.
- Sejf ognioodporny jest tani i chroni przed najczęstszymi zagrożeniami w domu.

SEKCJA 23

23

Moje życzenia

DLACZEGO TO WAŻNE

> Rodzina w żałobie musi podjąć dziesiątki decyzji w kilka dni. Twoje życzenia zdejmą z niej ten ciężar.

WSKAZÓWKI

PL·UK Transport ciała lub prochów do Polski organizują wyspecjalizowane zakłady pogrzebowe. Konsulat RP pomaga z dokumentami. Kremacja w UK i przewiezienie urny jest zwykle prostsze i tańsze.

PL Zasiłek pogrzebowy z ZUS lub KRUS przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu - wniosek trzeba złożyć w ciągu 12 miesięcy.

UK Plany pogrzebowe w UK są regulowane przez FCA od 2022 r. - sprawdź, czy Twój dostawca jest w rejestrze.

Odhaczaj kolejne kroki. Nie wszystko dotyczy każdej sytuacji - pomiń to, co nie pasuje.

Gdy nie mogę działać (szpital, choroba)

- [ ] 1 Zajmij się dziećmi, osobami zależnymi i zwierzętami - zobacz stronę „Zacznij tutaj".
- [ ] 2 Przekaż szpitalowi listę leków i alergii z sekcji „Zdrowie".
- [ ] 3 Sprawami finansowymi i zdrowotnymi mogą zająć się tylko osoby wskazane w zarejestrowanym LPA. Bez niego rodzina musi wystąpić do Court of Protection - to trwa miesiące.
- [ ] 4 Bank i urzędy wpuszczą tylko pełnomocnika. Bez pełnomocnictwa rodzina może potrzebować postępowania sądowego.
- [ ] 5 Powiadom pracodawcę. Zapytaj o zwolnienie lekarskie i świadczenia chorobowe.
- [ ] 6 Opłać najważniejsze rachunki: czynsz / kredyt, media, ubezpieczenia.

NOTATKI

Po śmierci - w Wielkiej Brytanii

- [ ] 1 Uzyskaj od lekarza świadectwo przyczyny zgonu (MCCD). Czasem sprawę bada koroner.
- [ ] 2 Zarejestruj zgon u registrara w ciągu 5 dni (8 dni w Szkocji). Poproś o usługę Tell Us Once - powiadomi większość urzędów naraz.
- [ ] 3 Zamów kilka kopii aktu zgonu - banki i ubezpieczyciele będą ich potrzebować.
- [ ] 4 Znajdź testament i skontaktuj się z wykonawcą.
- [ ] 5 Zorganizuj pogrzeb. Sprawdź, czy jest opłacony plan pogrzebowy.
- [ ] 6 Powiadom banki - np. przez Death Notification Service.
- [ ] 7 W razie potrzeby wystąp o probate (w Szkocji: confirmation).
- [ ] 8 Zgłoś roszczenia: ubezpieczenia na życie, death in service, emerytury. Małżonek może mieć prawo do Bereavement Support Payment.
- [ ] 9 Zabezpiecz dom: powiadom ubezpieczyciela, przekieruj pocztę (Royal Mail), zarejestruj w Bereavement Register.
- [ ] 10 Nie wyłączaj od razu numeru telefonu - potrzebny do kodów SMS.

NOTATKI

Sprawy między Polską a UK

- [ ] 1 Zgon w UK rejestruje się w UK. Do spraw w Polsce potrzebna jest transkrypcja brytyjskiego aktu zgonu w dowolnym USC lub przez konsula.
- [ ] 2 Konsulat RP pomaga w dokumentach i transporcie ciała lub prochów do Polski.
- [ ] 3 Majątek w Polsce (konta, mieszkanie) wymaga polskiego postępowania spadkowego - u notariusza lub w sądzie.
- [ ] 4 Polskie konta: bank wypłaci środki z dyspozycji na wypadek śmierci po przedstawieniu (transkrybowanego) aktu zgonu.
- [ ] 5 Emerytury i świadczenia z obu krajów zgłasza się osobno - w ZUS i w DWP.

NOTATKI

Przydatne strony

Oficjalne źródła. Adresy sprawdź przed użyciem - urzędy czasem je zmieniają.

gov.uk/after-a-death
Co zrobić po śmierci - przewodnik rządu UK

gov.uk/tell-us-once
Tell Us Once - jedno zgłoszenie do wielu urzędów

gov.uk/applying-for-probate
Probate (Anglia i Walia)

gov.uk/power-of-attorney
Lasting Power of Attorney

gov.uk/find-pension-contact-details
Pension Tracing Service - szukanie emerytur

deathnotificationservice.co.uk
Death Notification Service - powiadomienie banków

mylostaccount.org.uk
My Lost Account - zapomniane konta

organdonation.nhs.uk
NHS Organ Donor Register

pacjent.gov.pl
Internetowe Konto Pacjenta (IKP)

zus.pl
ZUS - zasiłek pogrzebowy, renta rodzinna

rejestrtestamentow.pl
Notarialny Rejestr Testamentów (NORT)

ekw.ms.gov.pl
Elektroniczne księgi wieczyste

poltransplant.org.pl
Poltransplant - Centralny Rejestr Sprzeciwów

biznes.gov.pl
Zarząd sukcesyjny firmy (CEIDG)

gov.pl/web/wielkabrytania
Ambasada i konsulaty RP w Wielkiej Brytanii

Notatki

Notatki

Ten dokument nie jest testamentem ani pełnomocnictwem i nie ma mocy prawnej. Pomaga bliskim odnaleźć informacje. W sprawach prawnych skonsultuj się z notariuszem lub prawnikiem.